

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: **A. S.**, bytom Š., proti odporkyňi: **Sociálna poisťovňa – ústredie**, so sídlom Ulica 29. augusta č. 8, 813 63 Bratislava, o **preskúmanie zákonnosti rozhodnutí** správneho orgánu v konaní o starobnom dôchodku, na odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 30. augusta 2010 č. k. 19Sd 103/2010–49, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 30. augusta 2010 č. k. 19 Sd/103/2010–49 **p o t v r d z u j e**.

Navrhovateľovi právo na náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Konanie na správnom orgáne

Rozhodnutím č. : X. zo dňa 28.05.2010 odporkyňa podľa § 67 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej v texte rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) a s podporou článku 46 ods. 2 Nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov

sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodiny, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej na účely rozsudku len „Nariadenie č. 1408/71“) zamietla žiadosť navrhovateľa o predčasný starobný dôchodok.

Podľa § 67 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenec, ktorý nie je sporiteľ podľa osobitného predpisu, má nárok na predčasný starobný dôchodok, ak ku dňu, od ktorého žiada o jeho priznanie,

- a) bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov,*
- b) chýbajú mu najviac dva roky do dovŕšenia dôchodkového veku a*
- c) suma predčasného starobného dôchodku je vyššia ako 1,2-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu podľa osobitného predpisu.*

Svoje zamietavé rozhodnutie následne odôvodnila tým, že suma predčasného starobného dôchodku navrhovateľa nie je vyššia ako 1,2 násobok sumy životného minima.

Odporkyňa vychádzala z tohto skutkového stavu.

Obdobie dôchodkového zabezpečenia získané v ČR:

- od 01. septembra 1963 do 31. júla 1995 a
 - od 09. júla 2007 do 10. septembra 2007
- v počte 11.333 dní (31 rokov a 18 dní).

Obdobie dôchodkového zabezpečenia získané v SR:

- od 01. septembra 1995 do 31. decembra 2000 a
 - od 03. mája 2006 do 07. novembra 2006
- v počte 1.915 dní (5 rokov a 90 dní).

Obdobie dôchodkového zabezpečenia získané v MR:

- od 16. septembra 2004 do 01. augusta 2005
- v počte 216 dní.

Navrhovateľ podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nezískal obdobie dôchodkového zabezpečenia (poistenia) potrebné na vznik nároku na predčasný starobný dôchodok, a preto odporkyňa podľa čl. 45 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 Nariadenia č. 1408/71

vyhodnotila aj doby dôchodkového zabezpečenia (poistenia) získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, Českej republiky a Maďarskej republiky, ktoré navrhovateľ získali ku dňu 27. decembra 2007 (navrhovaný deň priznania predčasného starobného dôchodku). Toto obdobie odporkyňa zistila v rozsahu 36 rokov a 325 dní.

Podľa odporkyne navrhovateľ v rozhodujúcom období kalendárnych rokov 1984 – 2006 (určené podľa § 63 ods. 7 zák. č. 461/2003 Z.z.) nezískal aspoň dvadsaťdva kalendárnych rokov, za ktoré možno určiť osobné mzdové body, pričom odporkyňa v uvedenom rozhodujúcom období uviedla, že navrhovateľ úhrnom získal 1.549 dní dôchodkového poistenia (v prepočte 4,2439 rokov obdobia dôchodkového poistenia).

Ďalej podľa odporkyne v uvedenom rozhodujúcom období navrhovateľ k 27. decembru 2007 spolu s dobou poistenia získanou podľa právnych predpisov Českej republiky a Maďarskej republiky získal 13.464 dní obdobia dôchodkového poistenia (v prepočte 36,8905 rokov obdobia dôchodkového poistenia)

Ku dňu 27. decembru 2007 navrhovateľovi do dovŕšenia dôchodkového veku (25. máj 2012) chýba 1.611 dní. Na základe uvedeného odporkyňa určila výšku predčasného starobného dôchodku navrhovateľa na sumu 3.621,-Sk mesačne, ktorý v pomere k sume 6.156,- Sk (tzn. 1,2 násobok 5.130,-Sk ako čiastky životného minima).

Záverom odporkyňa uviedla, že týmto realizuje rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So 55/2009 z 28. októbra 2009.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

Proti hore citovanému rozhodnutiu odporkyne podal navrhovateľ na Krajský súd v Nitre opravný prostriedok z 30.06.2010.

Krajský súd ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie odporkyne a dospel k záveru, že opravný prostriedok podaný navrhovateľom je dôvodný, nakoľko napadnuté rozhodnutie odporkyne vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci a preto

ho bolo potrebné zrušiť podľa § 250j ods. 2 písm. a) O.s.p. a vec vrátiť odporkyňi na ďalšie konanie.

Pri svojich záveroch vychádzal zo skutkového stavu zachyteného v administratívnom spise, pričom zdôraznil vplyv právneho názoru vysloveného v rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 9So 55/2009. Takisto krajský súd upozornil na antidiskriminačný prístup, ktorý mala odporkyňa v tomto konaní voči navrhovateľovi pri hodnotení jeho pracovných činnosti v Českej republike.

Podľa krajského súdu odporkyňa pochybila, keď pri rozhodovaní o žiadosti navrhovateľa o predčasný starobný dôchodok nepostupovala v intenciách právneho názoru Najvyššieho súdu vyjadreného v uvedenom rozsudku. Odporkyňa najmä mala zvážiť všetky možnosti takého právneho posúdenia žiadosti navrhovateľa o predčasný starobný dôchodok, ktorý by vylúčil jeho diskrimináciu a zohľadnil celú dobu poistenia navrhovateľa, vrátane doby poistenia na území spoločného štátu. Krajský ďalej konštatoval, že výklad, ktorý použila odporkyňa je vo vzťahu k navrhovateľovi diskriminačný, pretože neumožňuje rovnaké zabezpečenie osôb, ktoré nie vlastným zavinením, nemajú uznané a zaevidované v sociálnom systéme všetky doby poistenia získané počas existencie spoločného štátu len preto, že sídlo ich zamestnávateľa bolo v čase rozdelenia spoločnej republiky na území Českej republiky.

III.

Odvolanie odporkyne

Vo včas podanom odvolaní zo dňa 18.10.2010 (č. 1. 59) proti rozsudku prvostupňového súdu odporkyňa vyslovila nesúhlas s argumentáciou krajského súdu.

Najmä podľa odporkyne, s poukazom na článok 20 Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o sociálnom zabezpečení z 29. októbra 1992, neobstojí právny názor krajského súdu, že navrhovateľ je v nevýhodnom postavení v porovnaní s ostatnými občanmi.

Ďalej s odkazom na čl. 7 ods. 2 písm. c), čl. 4 ods. 1 písm. c) a prílohu III. Nariadenia č. 1408/71 vyslovila odporkyňa názor, že nie je možné uplatnenie čl. 20 zmluvy medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o sociálnom zabezpečení z 29. októbra 1992

považovať za diskriminačné. Navyše, z uvedeného pre odporkyňu vyplýva, že na účely konaní o nároku na predčasný starobný dôchodok je nutné aplikovať uplatniť uvedené nariadenie a s prihliadnutím na § 31 ods. 1 českého zákona č. 155/1995 Sb. o dôchodovom pojištění má navrhovateľ podľa odporkyne možnosť požiadať o starobný dôchodok pred dosiahnutím dôchodkového veku v Českej republike.

Na základe uvedeného odporkyňa požiadala, aby Najvyšší súd rozsudok krajského súdu zmenil a napadnuté rozhodnutie odporkyne z 28. mája 2010 ako vecne správne potvrdil.

Z vyjadrenia navrhovateľa zo dňa 04.11.2010 (č. 1. 65) vyplýva, že sa plne stotožňuje s odôvodnením krajského súdu. Podľa navrhovateľa odporkyňa napriek rozsudku Najvyššieho súdu, ktorým bola viazaná, o jeho žiadosti o priznanie predčasného dôchodku rozhodla tak, že dôchodok mu nepriznala a navrhovateľ musel opätovne podať návrh na súdny prieskum. V dôsledku nesprávneho postupu odporkyne navrhovateľ zdôraznil, že sa nachádza v ťažkej finančnej situácii, vzhľadom k tomu, že nemá žiadny príjem a žije iba z toho, čo zarobí jeho manželka.

Na základe uvedeného preto navrhovateľ požadoval odvolanie odporkyne zamietnuť.

V závere vyjadrenia, nakoľko slovenský jazyk dostatočne neovláda, požiadal pre účely vytýčenia pojednávania, aby súd pribral tlmočníka z jazyka slovenského do jazyka maďarského a späť.

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku len „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250s veta prvá O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p.) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné,

pretože napadnutý rozsudok je vo výroku vecne správny, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd s prihliadnutím na ust. § 219 ods. 2 v spoj. s § 246c ods. 1 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v prevažujúcom rozsahu a aby nadbytočne neopakoval pre účastníkov známe fakty prejednáwanej veci spolu s právnymi závermi krajského súdu, Najvyšší súd sa v svojom odôvodnení následne obmedzí iba na rekapituláciu niektorých vybraných bodov odôvodnenia napadnutého rozsudku a doplnenia svojich odlišných zistení a záverov zistených v odvolacom konaní (§ 219 ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu doplniť odôvodnenie prvostupňového súdu o ďalšie dôvody).

Najvyšší súd zo spisu zistil, že základom odvolania je požiadavka na preverenie, či sa odporkyňa v konaní riadila právnym názorom Najvyššieho súdu vysloveného v rozsudku sp. zn. 9So 55/2009 zo dňa 28.10.2009.

Z priloženého administratívneho spisu Najvyšší súd zistil, že navrhovateľ si podal žiadosť o predčasný starobný dôchodok dňa 27.12.2007 s priznaním v rovnaký deň. Ďalej zo spisu vyplýva, že navrhovateľ do augusta 1992 pracoval u viacerých zamestnávateľov so sídlom na území Slovenskej republiky resp. bol medzičasom nezamestnaný. Od augusta 1992 do júla 1995 navrhovateľ ďalej pracoval u zamestnávateľa (P., a.s. P.), potom bol nezamestnaný v období od augusta 1995 do novembra 1996 a od novembra 1996 do augusta 2005 bol striedavo zamestnaný u zamestnávateľov so sídlom na území Slovenskej republiky a v Maďarskej republike, poprípade bol nezamestnaný. Pred tým ako je od 11.09.2007 nezamestnaný, pracoval 2 mesiaca u zamestnávateľa so sídlom na území Českej republiky.

Takisto zo spisu vyplýva, že pôvodné rozhodnutie odporkyne bolo zrušené rozsudkom krajského súdu z 19.01.2009; tento potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu pod sp. zn. 9So 55/2009 z 28.10.2009. Okrem iného je v odôvodnení Najvyšším súdom vyslovené že *„jedným z dôvodov nespokojnosti navrhovateľa s rozhodnutím odporkyne je skutočnosť, že ako občan Slovenskej republiky, trvale pracujúci na jej území, bol podľa právneho výkladu odporkyne v nevýhodnom postavení v porovnaní s inými občanmi Slovenskej republiky a to len preto, že počas existencie ČSFR pracoval na území Slovenskej republiky v organizácii, ktorá mala (podľa tvrdenia odporkyne) ku dňu 31. decembru 1992 sídlo v Českej republike; nie zanedbateľná je pritom skutočnosť, že ani zákonodarca svojou právnou úpravou a ani odporkyňa svojim výkladom nezaručujú odstránenie tejto nerovnosti osobitne vo vzťahu k predčasnému starobnému dôchodku, ktorý bol zakotvený v sociálnej sústave Slovenskej republiky až po 1. januári 1993 a tento nárok navrhovateľovi podľa právneho poriadku Českej republiky neprináleží.*

Priznaný predčasný starobný dôchodok v Slovenskej republike preto nie je doplnený obdobnou dávkou z Českej republiky a teda vypočítaný teoretický predčasný dôchodok je pre navrhovateľa v reálnom čase (ku dňu vzniku nároku v Slovenskej republike) nedosiahnuteľný. Z uvedeného dôvodu by mala odporkyňa zvážiť všetky možnosti takého právneho posúdenia žiadosti navrhovateľa, ktorý vylúči jeho diskrimináciu a zohľadní celú dobu poistenia navrhovateľa počas existencie ČSFR do 31. decembru 1992. Iný výklad ustanovenia § 67 a § 68 zákona o predčasnom starobnom dôchodku by bol v rozpore s čl. 12, čl.3a a čl. 154 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, pretože neumožňuje rovnaké zabezpečenie v starobe u osôb, ktoré nie vlastným zavinením nemajú uznané a evidované v sociálnom systéme Slovenskej republiky všetky doby poistenia získané počas existencie spoločného štátu len preto, lebo sídlo zamestnávateľskej organizácie bolo prípadne na území v Českej republike, aj keď zamestnaní boli v Slovenskej republike“.

V závere citovaného rozsudku Najvyšší súd zdôraznil viazanosť odporkyne týmto rozsudkom.

S prihliadnutím na hore citovaný text a po vyhodnotení právnych záverov odporkyne musel Najvyšší súd opätovne konštatovať, že sa odporkyňa neriadila hore citovaným právnym názorom, tak, ako správne uviedol krajský súd vo svojom odôvodnení. Takýto postup je v rozpore s imperatívom zakotveným v § 250j ods. 6 O.s.p.

Podľa § 250j ods. 6 O.s.p. správne orgány sú viazané právnym názorom súdu.

Na jednej strane odporkyňa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia konštatuje, že postupom podľa čl. 45 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 Nariadenia č. 1408/71 vyhodnotila aj doby dôchodkového zabezpečenia (poistenia) získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, Českej republiky a Maďarskej republiky s tým výsledkom, že toto obdobie odporkyňa vymedzuje v rozsahu 36 rokov a 325 dní. Avšak na druhej strane odporkyňa odporuje svojim predchádzajúcim zisteniam argumentáciou, že podľa odporkyne navrhovateľ v rozhodujúcom období kalendárnych rokov 1984 – 2006 (určené podľa § 63 ods. 7 zák. č. 461/2003 Z.z.) nezískal aspoň dvadsaťdva kalendárnych rokov (ale úhrnom získal iba 1.549 dní dôchodkového poistenia), za ktoré možno určiť osobné mzdové body.

Takéto odôvodnenie je nepreskúmateľné pre svoju nezrozumiteľnosť.

Navyše odporkyňa, hoci za svoj právny základ rozhodnutia vzala aj ustanovenie článku 46 ods. 2 Nariadenia č. 1408/71, neobjasnila, prečo bolo potrebné uvedené ustanovenie komunitárneho práva v prejednávanej veci využiť a akým spôsobom ich aplikovala. Toto objasnila až v neskoršie podanom odvolaní, kde takisto spomenula možnosť navrhovateľa požiadať o starobný dôchodok v Českej republike, čo však nezodpovedá naplneniu zásady právnej istoty.

K novej aplikácii sociálneho komunitárneho práva na oblasť spoločných česko-slovenských dôchodkov Najvyšší súd dáva do pozornosti predbežnú otázku, ktorá je v súčasnosti predložená Najvyšším správnym súdom na rozhodnutie Súdnemu dvoru Európskej únie, a to C-399/09 (sp. zn. 3 Ads 130/2008 vo veci Landtová proti Českej správe sociálneho zabezpečenia). Uvedené konanie sa týka aplikácie Nariadenia Rady (ES) č. 1408/71 na dôchodky vyplácané odporkyňou rezidentom v Českej republike. V položených otázkach sa český súd opytuje, či uvedené nariadenie zabraňuje aplikácii pravidla, podľa ktorého má byť českou inštitúciou sociálneho zabezpečenia zhodnotená doba poistenia na území bývalej Českej a Slovenskej Federatívnej republiky pred jej rozdelením, tzn. do 31.12.1992, k čomu je oprávnená Slovenská republika, tzn. fakticky dvakrát, a to vo vzťahu k určaniu nároku na dávku, tak pre stanovenie jej výšky.

Podľa čl. 46 ods. 2 Nariadenia č. 1408/71 platí, že ak sa na pracovníka vzťahovali právne predpisy členského štátu a tento pracovník nespĺňa podmienky na priznanie dávok,

pokiaľ by sa nezohľadnili ustanovenia článku 45, príslušná inštitúcia členského štátu bude postupovať podľa nasledujúcich pravidiel:

a) táto inštitúcia vypočíta teoretickú výšku dávky, na ktorú by si mohla dotknutá osoba uplatniť nárok za predpokladu, že všetky doby poistenia, ktoré sa jej započítajú podľa právnych predpisov členských štátov, ktoré sa na pracovníka vzťahovali, sa dosiahli v danom štáte podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, v deň priznania dávky. Ak podľa týchto právnych predpisov výška dávky nezávisí na trvaní doby poistenia, táto výška sa považuje za teoretickú výšku uvedenú v tomto pododseku;

b) príslušná inštitúcia následne stanoví skutočnú výšku dávky na základe teoretickej výšky uvedenej v predchádzajúcom pododseku a podľa pomeru trvania doby poistenia dosiahnutých pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia, k celkovému trvaniu doby poistenia dosiahnutej pred vznikom poistnej udalosti podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov;

c) ak je celková dĺžka doby poistenia, ktorú pracovník dosiahol podľa právnych predpisov dotknutých členských štátov pred vznikom poistnej udalosti, dlhšia ako maximálna doba, ktorú vyžadujú právne predpisy jedného z týchto členských štátov na priznanie plnej výšky dávky, ak sa vezmú do úvahy ustanovenia tohto odseku, príslušná inštitúcia tohto štátu zohľadní maximálnu dobu namiesto celkovej dosiahnutej doby; tento spôsob stanovenia nesmie viesť k tomu, že náklady tejto inštitúcie budú väčšie ako plná výška dávky, ktorú stanovujú právne predpisy, ktoré táto inštitúcia uplatňuje;

d) postup pri zohľadňovaní súbežných dôb pri uplatňovaní pravidiel na výpočet stanovený v tomto odseku sa upraví vo vykonávacom nariadení spomínanom v článku 97.

Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobcu ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach, najmä už v citovanom rozhodnutí sp. zn. 9So 55/2009 zo dňa 28.10.2009, pri ktorom Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od neho odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

Súčasne Najvyšší súd upozorňuje odporkyňu, že od podania žiadosti navrhovateľom dňa 27.12.2007 uplynul dlhý čas, ktorý môže mať negatívny dopad na situáciu navrhovateľa.

O práve na náhradu trov odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 O.s.p., podľa ktorého úspešnému navrhovateľovi právo na úplnú náhradu trov tohto konania vzniklo. Nakoľko však zo súdneho spisu nevyplýva, že by navrhovateľovi vznikli výdavky, ktoré by mala byť kryté náhradou trov konania, tak ich náhradu nepriznal.

Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava sociálno-poistných vzťahov vychádza z verejnoprávnych vzťahov), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu **nie je** prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

V Bratislave 05. apríla 2011

Ing. JUDr. Miroslav Gavalec PhD., v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Lubica Kavivanovová